

L'ANTIC RELLOTGE DE LA TORRE DE LES HORES DE PALS

Amb els anys que fa que els veïns de Pals es refien del rellotge de la torre, potser és el moment de dedicar-li unes ratlles per deixar constància de la feina que durant segles ha tingut encomanada. Es tracta d'un aparell que encara es conserva al seu lloc primitiu. Quan observem l'engranatge, ens adonem que tenim a l'abast una autèntica peça de museu. Però el rellotge necessitava d'unes campanes, i d'uns campaners; elements que encara conservem excepte el de campaner que ara ha estat substituït per un aparell digitalitzat.

Breu història de la torre

Un document de l'any 889 parla del castell Monte Àspero, segurament perquè era situat damunt d'un turó pelat i àrid. Al llarg de la història, aquest castell ha anat passant d'una mà a l'altra, com a forma de gratificació o bé per adquisició, fins que l'any 1478, i en estat deplorable, el rei Joan II va autoritzar que es reconstruís l'església amb els blocs de pedra del castell. Sortosament, la torre principal, l'anomenada *torre de l'homenatge*, era l'element millor conservat i el rei va posar la condició que es respectés. (1)

Al segle XV, li van buscar una nova finalitat i la van convertir en cloquer, per la qual cosa hi van aixecar al damunt un petit campanar gòtic, aquest que actualment tots podem veure i que li dona una imatge ben peculiar.

La maquinaria del rellotge.

Sistema de peses.

Les dues campanes

A la torre de les Hores hi ha dues campanes, una damunt de l'altra. La superior és la més petita i toca els quarts. Segons en Joan Riera, coneixedor i expert en el món de les campanes, aquesta seria molt antiga perquè la inscripció està feta amb lletres gòtiques. El lloc on és situada dificulta la lectura i l'accés, però seria bo de fer un motlle de plastilina per poder saber així què hi diu. La campana gran, perpendicular a l'anterior, toca les hores per a tothom, fins i tot per als més distrets, perquè les torna a repetir al cap de dos minuts. La zona on pica el martell s'observa un xic malmesa, potser convindria fer-li una rotació profilàctica per allargar-li la vida, ja que aquest any és el seu 300 aniversari, tal com resa

la inscripció «1701 Sancta Maria de Gratia plena sou sin peccato concebida»... i més avall... «Antonio Corredor... Iuratis». Actualment, cap de les dues està prevista de batall, el so el produeix un martell accionat electrònicament.

Les campanes en general són de bronze, tal com explica el senyor Joan Riera, fetes d'un aliatge de metalls amb les següents proporcions: 78% de coure, 21,9% d'estany i 1% de plata. Segons el pes de la campana coneixerem els quilos de cada material emprat per a la seva construcció.

Les dues campanes.

El rellotge

A partir del segle XV, la torre funcionava com a cloquer. El toc de les campanes servia per comunicar als vilatans tot tipus d'esdeveniments i vicissituds: arribada de bandolers, repics de festa, incendis, reunions locals, riscos de naufragi, cerca de malfactors, hora del seny (consistia a avisar els veïns que entressin a la vila abans no es tanquessin les portes de la muralla), condemnats a mort, etc. Les campanes de l'església eren les que informaven dels diversos actes religiosos.

És poc probable que el campanar de la torre de les Hores servís per anunciar l'hora; en aquest cas hauria d'haver disposat d'un mecanisme de rellotgeria anterior al que trobem ara. De tota manera, la tecnologia del moment ho permetria perquè el primer rellotger català va ser el de Guillem Ballestar (conegut per la seva obra a Vic, al segle XII), i més proper a nosaltres sabem d'un palamosí, en Joan Pedra (segle XV). (2)

Com a referència, tenim que el primer rellotge de la catedral de Girona data del segle XV i el segon del segle XVII, aquest darrer exposat actualment al Museu d'Història de la Ciutat, i construït per l'Antoni Safoy. Un dels rellotges ben conservats que els experts consideren que era peça excepcional és el de Parlavà. Per la seva estructura, suposem que aquests rellotges es muntaven a sobre d'un pedestal aproximadament a un metre del terra. El rellotge que avui encara es pot veure a la torre de Pals està sustentat sobre unes columnes fetes amb maons i bigues de ferro. En una de les pilastres hi ha una inscripció poc llegible que diu: «Ayuntamiento, 1918, alcalde Joan Roura... chispa elèctrica». Desconeixem si aquest text es refereix a la necessitat d'haver hagut de reparar el rellotge a causa de la caiguda d'un llamp.